

RAK PLATANA (*CERATOCYSTIS PLATANI*)

ZAGROŻENIE DLA PLATANÓW W POLSCE

Objawy wywołane przez *Ceratocystis platani* na platanie: łuszczenie się kory na pniu (po lewej) oraz raki na pniu (w środku) i gałęzi (po prawej); fot. Maxime Guerin Plante & Cité, Francja, <https://gd.eppo.int/> (po lewej) oraz Mike Schomaker, Colorado State Forest Service, USA, nr. 5366673 i 5366674, Bugwood.org (po prawej i w środku)

Podkorowe przebarwienia widoczne na pniu drzewa platanu porażonego przez *Ceratocystis platani* widoczne po zdjęciu kory (po lewej) oraz plamy kształtu wrzecionowatego, ułożone jedna nad drugą, na przekroju drewna platanu porażonego przez *Ceratocystis platani* (po prawej); fot. Francis Maire; <https://gd.eppo.int/> (po lewej) oraz fot. A. Vigouroux - ENSA, Montpellier, Francja, <https://gd.eppo.int/> (po prawej)

Ulotka nie jest przeznaczona do wykorzystania w celach komercyjnych.

Zasięg występowania

Ceratocystis platani występuje w USA, a spośród krajów europejskich w Albanii, Armenii, Francji, Grecji, Szwajcarii, Turcji i we Włoszech. Na niektórych obszarach, np. we Francji obserwuje się zwiększanie liczby porażonych drzew.

Rośliny żywicielskie

Jedynymi znanymi żywicielami są platany (*Platanus* spp.), a zwłaszcza platan klonolistny (*Platanus x acerifolia*), platan zachodni (*P. occidentalis*) i platan wschodni (*P. orientalis*).

Objawy występowania i szkodliwość

Na drzewach, występujących pojedynczo lub grupami, pojawiają się objawy raka platana. Początkowo obserwuje się chlorotyczne, przerzedzone ulistnienie na pojedynczej gałęzi, a następnie na zainfekowanej gałęzi bądź na pniu poniżej rozgałęzienia pojawia się rozległa nekroza. Ma miejsce pęknięcie kory, która sprawia wrażenie jakby przyklejonej do drzewa. Ponadto obserwuje się nekrotyczne przebarwienia kory i warstwy podkorowej oraz raki, w obrębie których znajdują się głębokie pęknięcia kory (obserwacje z USA) oraz niebieskawo-zielone, a następnie brązowe plamy w kształcie wrzecionowatym, widoczne na poprzecznym przekroju porażonych pni i gałęzi, które rozszerzają się promieniście i są ułożone jedna nad drugą. W konsekwencji następuje przerzedzanie się listowa początkowo na części gałęzi, a z czasem w obrębie całej korony. Objawy chorobowe opisywane są przede wszystkim na starszych drzewach. W przypadku sztucznej inokulacji młodych drzewek platana, *C. platani* wywoływał pierwsze objawy chorobowe (zamieranie liści wierzchołkowych), które widoczne były już po upływie tygodnia od chwili inokulacji, a z czasem obserwowano zamieranie coraz większej liczby takich liści. Prawdopodobne jest występowanie podobnych objawów na porażonym materiale szkółkarskim. Porażone drzewa mogą obumierać w ciągu 2-5 lat od chwili porażenia. We Francji miejscowo istniała konieczność wycięcia kilku tysięcy drzew platana w różnym wieku z uwagi na porażenie przez *C. platani*. W Polsce prawdopodobne jest wystąpienie patogena na roślinach platana rosnących na różnych stanowiskach (arboreta, ogrody botaniczne, parki, zieleń miejska,

szkółki itp.), zarówno na starszych egzemplarzach, jak i na młodszych roślinach. Ponadto, porażone mogą być rośliny platana znajdujące się w obrocie handlowym np. w centrach ogrodniczych oraz drewno platana.

Sposoby rozprzestrzeniania i przenikania

Patogen nie posiada wektorów, stąd jego rozprzestrzenianie się w sposób naturalny, poprzez zetknięcie korzeni rośliny chorej z korzeniami rośliny zdrowej, przebiega bardzo wolno i na niewielką odległość. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku przeniesienia na narzędziach. Na większy dystans grzyb może zostać przeniesiony na roślinach platana, zwłaszcza materiale szkółkarskim oraz ich częściach (np. ciętych gałęziach), a ponadto wraz z drewnem platana oraz z trocinami powstałymi np. w czasie jego obróbki.

Kontrola objawów i pobieranie prób

Informacje nt. żywicieli, rozmieszczenia geograficznego, objawów, terminu kontroli i pobierania prób oraz miejsc pobierania prób i rodzaju pobieranego materiału znajdują się w dokumencie „Agrofagi kwarantannowe, które stwierdzono na terenie Unii” na stronie: <https://www.gov.pl/web/piorin/agrofagi-szkodliwe>.

Postępowanie w przypadku podejrzenia wystąpienia agrofaga

W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga w importowanym materiale roślinnym oraz w krajowych uprawach platana, należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN). Oddziały PIORiN umiejscowione są w większości miast powiatowych. Dane kontaktowe tych jednostek znajdują się na stronie <https://www.gov.pl/web/piorin/wojewodzkie-inspektoraty>

Wymagania fitosanitarne

***Ceratocystis platani* podlega obowiązkowi zwalczania w krajach Unii Europejskiej, w tym w Polsce (jest to agrofag kwarantannowy w Unii).**